

קול צופיד

מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי
הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

מקץ - תשס"א - מאת מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

ולהתפלל בכותל אלא ברצון האויב, וכל תושבי ירושלים ויש"ע והארץ כולה יהיו בסכנת נפשות ח"ו.

רק הכסא אגדל ממך
בפרשת השבוע אומר פרעה ליוסף: "רק הכסא אגדל ממך", ומביאים בשם רבי נחמן מברסלב זיע"א: שבטבעם של גויים הוא להתעלם מכל הסובב אותם, ואפילו אם ימותו עמים הרבה, ובלבד שיקבלו ולו כסא אחד לשלוט בו. גם היום יש המתעלמים מהסובב אותם, ומשלמות ירושלים מסגירת הכותל המערבי, והמציאות של פיקוח נפש לכלל תושבי ישראל, ובלבד שישאר להם הכסא.

מתעבר על ריב לא לו
ועוד אנחנו רואים שעל ענייני אר"י, בא אדום ומתערב בעניינים שלא נוגעים לו. ואנו מפינים את קריאתנו לנשיא ארה"ב שלפני צאתו את תפקידו בעוד מספר ימים, יעשה למען ישראל שני דברים חשובים ומועילים: האחד, לשחרר את יונתן פולארד שנמק בכלאו, והשני - בשב ואל תעשה, שלא לעלות הצעות וגישורים, אין אנו זקוקים לעזרתך, אלא לאבינו מלכנו ואלוקינו הוא יעזור לנו במלחמתנו ויביא אותנו בקרוב לגאולה שלמה אמן. הלילה הדלקנו נר חמישי של חנוכה, ונפרט את ההלכות הקשורות לימים הבאים עד נר שמיני וענייני ראש חודש החל בחנוכה כל שנה.

קריאת התורה בר"ח טבת
במסכת מגילה דף כ"ט ע"ב ישנה מחלוקת בעניין קריאת התורה בר"ח טבת, שהרי אנו מוציאים שני ס"ת, באחד קוראים בעניין ר"ח, ובשני, הקרבת הפרים שהיו בחנוכה המשכן שקוראים כל ימי החנוכה. ולכל הדעות מוציאים שני ספרים, רק שנחלקו כמה עולים לתורה בקריאה של ר"ח, וכמה עולים לתורה בקריאת היום של חנוכה. לדעת ר' יצחק: קוראים שלשה עולים בפרשת ר"ח, והרביעי בפרשת הנשיאים. ולדעת רב דימי דמן חיפא: עולים שלשה בפרשת הנשיאים, והרביעי בפרשת ר"ח.

ולמסקנה נקבע שכיון שר"ח תדיר יותר מחנוכה, הוא קודם שהרי את הקרבת הפרים קראו בתורה רק אחרי נס חנוכה, אבל קריאת של ר"ח נהגה עוד לפני מלחמת החשמונאים. וכתוב שם: ר"ח עיקר ואין משגיחים בחנוכה כלשון רש"י ותוס' לעשותו עיקר. ונפסקה הלכה כסברת ר' יצחק עיין בשו"ע סי' תרפ"ד סעי' ג', ורמב"ם פ"ג מהלכות תפילה הלכה כ"ד.

מנהג הספרדים והאשכנזים: כהן - קורא מ"וידבר" עד "רביעית ההין", לוי - עד "עולת התמיד ונסכה", וישראל - עד "ונסכו". ופותחים וקוראים בספר של חנוכה את קרבן היום והוא רביעי עיין למש"ב שם ס"ק י"ב ולכה"ח ס"ק כ"א.

מנהג האשכנזים: יש אומרים שצריך לגלול הספר ראשון, ואח"כ מוציאים ופותחים את הספר השני וקוראים את קריאת היום של חנוכה. יש שנוהגים להניח את ס"ת הראשון על התיבה ואומרים חצי קדיש, ויש שאומרים ח"ק כשעל התיבה מונח רק ס"ת השני.

מנהג הספרדים: מניחים מראש את שני ס"ת על התיבה אחרי שעלו ג' עולים בס"ת של ר"ח, וסוגרים אותו, ופותחים ס"ת השני של חנוכה, והרביעי אומר חצי קדיש.

הלל בר"ח טבת

ההלל של ר"ח טבת מקבל מעלה יתירה מכל הלל של ר"ח, שגומרים את ההלל, ולפי שיש בו ברכה תחילה וסוף. ואעפ"כ יש האומרים שגם לא יקראו הלל עם ברכה תחילה וסוף, ומסתמכים על דברי הרמב"ם פ"ג הל' חנוכה הלכה י"ד שאומר: שאם היה אדם שלא יודע לקרא אינו יוצא יד"ח בקריאתו של קטן, עבד או אשה, כמו בשאר דברים, אלא הם אומרים והוא חוזר אחריהם מילה במילה, שיהא הוא קורא לעצמו, ולא יצא בשמיעתו אותם כדין שומע כעונה.

השיעור לעילוי נשמת :

מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

פרשת השבוע : מקץ

השיעור נמסר ע"י הרב מרדכי אליהו זצוק"ל, בשנת תשס"א.

הלכות חנוכה

מעלין בקדש בנרות חנוכה

ידועה המחלוקת המובאת במסכת שבת דף כ"א ע"ב בין ב"ש לב"ה בענין סדר ההדלקה של נרות חנוכה. דעת ב"ש: הולכין ופוחתין כלומר, ביום הראשון מדליק ח' נרות, וביום השני ז' נרות, ובשלישי ו' נרות וכו', עד שביום השמיני מדליק נר אחד. ודעת ב"ה: הולך ומוסיף כלומר, ביום הראשון מדליק נר אחד, וביום השני שני נרות וכו' עד שביום השמיני מדליק ח' נרות.

והגמרא מביאה כמה טעמים לפרש את נקודת המחלוקת ביניהם. ב"ש מדמים את הדלקת הנרות לסדר הקרבת פרי החג, שהרי הקריבו ע' פרים כנגד ע' אומות העולם. ולפי ב"ה הטעם הוא שמעלים בקדש ולא מורידים, והרבה פירושים נאמרו בזה. ואפשר שחז"ל אומרים במסכת סוכה דף נ"ה ע"ב בעניין הפרים שמקריבים בחג הסוכות, ביום הראשון י"ג פרים, ביום השני י"ב פרים, והולך ופוחת עד שביום השביעי מקריבים שבעה פרים. וחז"ל שם אומרים: "אמר רבי אלעזר: הני שבעים פרים כנגד מי? כנגד שבעים אומות". ואחרי זה אומרים חז"ל שם: "אמר רבי יוחנן אוי להם לעובדי כוכבים שאבדו ואין יודעין מה שאבדו, בזמן שבית המקדש קיים, מזבח מכפר עליהן, עכשיו מי מכפר עליהן". והסביר רש"י שם על דברי ר"א, ששבעים פרים שמקריבים "כנגד שבעים אומות לכפר עליהם שירדו גשמים בכל העולם" וכו'.

ובחומש במדבר פרק כ"ט פסוק י"ח הסביר רש"י: "פרי החג שבעים הם, כנגד שבעים אומות שמתמעטים והולכין, סימן כליה היא להם". ובהמשך הביא רש"י עוד הסבר נוסף, "ובימי המקדש היו מגינים עליהם מן היסורים". היינו, מה שהסביר שם רבי יוחנן שהם אומות העולם, הפסידו שאין המזבח מכפר עליהם, ואז יסורים יבואו עליהם, אומרים ב"ש: אם האומות מתנהגים טוב עם עם ישראל הקרבת כפרה וברכה להם, אחרת הם מתמעטים והולכים. ואילו ב"ה אומרים: שהחשיבות של מעלין בקדש היא יותר חשוב מהעניין של פרי החג. ועיין שם ברש"י מסכת שבת, מעלין בקדש זה מדאורייתא, אחרת יתכן וגם ב"ה היו מסכימים לב"ש.

ואפשר להסביר, לדעת ב"ש: היו נסים גדולים שמעטים נצחו את הרבים, וכלשון רש"י: דברים ל"ג פסוק י"א "ראה שעתידין חשמונאי ובניו להלחם עם היוונים, והתפלל עליהם לפי שהיו מועטים שנים עשר בני חשמונאי, ואלעזר כנגד כמה רבבות". ועוד ועוד נסים ונפלאות, והאוייב שהיו לו רבבות חיילים עם כלי נשק אדירים, פילים וכדו', התמעטו והלכו. כנגד זה עושים שמונה ימי חנוכה לניצחון עליהם ושמונה ימים כנגד נס פך השמן, וע"כ אנו עושים בהדלקה "הולך ופוחת" שהם האומות ילכו ויפחתו. וב"ה סוברים שעל הנצחון ואבדן וחכמי יוון וחייליהן לא עושים הדלקת נרות חנוכה, אלא על הניצחון של החשמונאים שהיו בהתחלה מועטים עיין רש"י הנ"ל והלכו והוסיפו - הולך ומוסיף.

להפחית האוייב ולעלות בקדושה

ואין ספק כשהגמרא הסבירה את מחלוקתם של ב"ש וב"ה היה כדי להשאיר לנו מסר לדורות, ובימינו הדבר בא לידי ביטוי לאור המצב הקשה שנוצר, שרוצים למסור את הר הבית לידי האויב, וכן חלקים מירושלים עיה"ק והמקדש, וכן חלקים מא"י. ותקוותינו היא שיתקיימו גם דברי ב"ש וגם דברי ב"ה שאויבינו ילכו ויפחתו וכיר בנס זה, וגם שנוכה לעלות בקדש, הולך ומוסיף, לא רק שלא לפחות מא"י כלום חלילה, אלא אדרבה נרחיב את גבולותיה. ושלא נדבר כלל וכלל על חלוקת ירושלים, ועל מסירת שטחי אר"י - המקודשת - לזרים. שלא תהא נחלתנו, נחלת אבותינו, לשועלים הלכו בו. שאם ח"ו תתקיים המחשבה, אז לא נוכל לגשת

קול צופיך

מִן הָרָאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרָה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הַרְבֵּי מֵרַדְכִי אֵלֵיהוּ זְצוּק"ל

מקץ - תשס"א - מאת מִן הָרָאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרָה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לֵקִי זְצוּק"ל

הברכה של 'בונה ירושלים' וטרם התחיל 'ברוך' של 'הטוב והמיטיב' עיין קפ"ח משי"ב ס"ק כ"ב.

שכח יעלה ויבא בברכת המזון

בברכת המזון של ר"ח אם לא אמר 'יעלה ויבא' - אם נזכר לפני 'הטוב והמיטיב' אומר 'ברוך שנתן ר"ח לעמו ישראל לזכרון' ללא שם ומלכות, ואם התחיל אפילו מילה אחת "ברוך" - אינו חוזר ואינו אומר "ברוך שנתן" אלא יכול לאומרו ב'הרחמך' שו"ע שם סעי' ז. הבה"ל חולק ואומר: שצריך לומר בשם ומלכות והלכה כשו"ע. ומי שפוסק כבה"ל או כשו"ע הרב יאמר בשם ומלכות עיין שם בד"ה אומר ובמשי"ב ס"ק כ"ה. אבל האמת מפני שרבו בזה ספיקות, יציב לעצמו סימנים שלא לשכוח בו יעלה ויבא.

יום אחרון של חנוכה - מותר השמן חייב בשריפה

בשו"ע סי' תרע"ב סעי' ב' כתוב: "ואם נתן בה שמן יותר מחצי שעה יכול לכבותה לאחר שעבר זה הזמן, וכן יכול להשתמש לאורה לאחר זה הזמן". וכתבו על זה המשי"ב ס"ק ז' ח' וכה"ח ס"י כ"א: שאם שם שמן בנר ללא שום תנאי אין להשתמש לאורה אלא עשה תנאי שאינו מקצה את השמן למצוותו רק לחצי שעה ולא ליותר, ובעניין להשתמש משמע אפי' עשה תנאי אין להשתמש, כי הוראה ילמד ממנו ולא ידע שעבר חצי שעה או עשה תנאי, עי"ש.

ובסי' תרע"ז סעי' ד' פסק השו"ע וז"ל: "הנותר ביום השמיני מן השמן הצריך לשיעור הדלקה עושה לו מדורה ושורפו בפני עצמו שהרי הוקצה למצוותיו".

ובב"י הביא מהשאלות המובא להלן שזה המקור לדין זה, והביא שתי שיטות: שיטה אחת, אם הדליק ולא עשה שום תנאי או אומרים שהתכוון להקצות את כל השמן אפי' אחר חצי שעה, ועי"כ יש לשורפו. שיטה שניה, שכל האיסור רק אם כבה הנר תוך חצי שעה, שמהדין כבתה אינו זקוק לה, אבל השמן הוקצה למצוותו ועי"כ אסור, וצריך לשורפו.

ועיין בט"ז בסי' תרע"ב א' שהאריך לקיים את השיטה השניה של הב"י ועיין למג"א שם ס"ק ד', ובסי' תרע"ז ס"ק י'. ולמעשה כתבו המשי"ב שם ס"ק י"ח להחמיר כמו השיטה הראשונה בב"י, וכן כמו סברת המהרש"ל שו"ת סי' פ"ה והב"ח הנ"ל, שאם הדליק בסתם אפי' מה שנשאר לאחר חצי שעה הוקצה למצוותו ויש לשורפו ביום השמיני כי בימים אחרים לפני ליל שמיני אפשר להוסיף עליו שמן ולהדליק אפי' אם כבה תוך חצי שעה, טור שם, אלא עשה תנאי מראש ולא שם שמן בסתם ואמר שאין הוא מקצה למצוותו רק חצי שעה ולא יותר, במקרה זה מה שנשאר מהשמן אחר חצי שעה לא חייב לשורפו. ועיין משי"ב סי' תרע"ז ס"ק י"ז, י"ח וכה"ח שם ס"ק כ"ו, כ"ז.

כל המחלוקת הנ"ל הוא רק לעניין שמן שהוכנס לנר והדליקו אותו. אבל אם אדם קנה בקבוק שמן לא טוב לומר, זה רק לחנוכה אם אחד מבני הבית רוצה להשתמש בו לאכילה עבור הדלקת נרות חנוכה מה שנשאר בבקבוק אין בו שום איסור והוא ענין כה"ח תרע"ז ס"ק כ"ה, ומשי"ב בבית הלכה שם סי' ה' הצריך ונא הוכחה להקל אחר חצי שעה, אם הניח את השמן בסתם על סמך דברי הב"ח וישב י"ד כי שם מדובר ע"פ הסוד שחמור מאד מי שמשמש ונהנה מנרות חנוכה - זה רק תוך חצי שעה ולא יותר.

לסיכום:

דעת השו"ע הנ"ל: המדליק נרות חנוכה ושם בהם שמן רק בשיעור של חצי שעה, וכבה הנר תוך חצי שעה - השמן מוקצה ואסור ליהנות ממנו וצריך לשורפו. וא"א להשאירו לשימוש לשנה הבאה. אבל אם שם הרבה שמן ודלק אחרי חצי שעה, אינו חייב לשורפו אם נשאר שמן. המשי"ב וכה"ח הנ"ל כותבים: אדם שהדליק סתם ולא אמר שמדליק רק לחצי שעה, מה שנשאר מהשמן קדוש וצריך לשורפו. אבל אם אמר אני מדליק רק לחצי שעה, מותר להשתמש בשמן הנותר. השמן שנשאר בתוך הכוסיות של שמן יש מי שאומר: שצריך לנקות את השמן בנייר ואת הנייר צריך לשרוף כמו שהכהן עשה בבית המקדש. ויש מי שאומר: שלא צריך להחמיר בזה.

והם לומדים מכך, שמה שאשה לא מוציאה איש החייב בהלל הוא מפני שהיא אינה חייבת בכך וממילא לא תוכל לקרא עם ברכה ולומר "וציוונו" על דבר שאינה מצווה.

והנה נמצא לתוס' סוכה ל"ח ד"ה מי שהיה ששואלים: האם אשה חייבת בהלל של הגדה של פסח, שהרי אם אשה לא יכולה לקרוא הלל לגדול מפני שאינה חייבת, א"כ גם לא תתחייב בהלל של ליל פסח. ועונים: שבליל פסח שאני, שהיו באותו הנס. וא"כ גם בחנוכה ששנים חייבות בהדלקה ומוציאות את בעליהם אם אינו בבית, א"כ גם בהלל תתחייבנה שזה אחת ממצוות החג, וגם הן היו באותו הנס.

ומה שהרמב"ם פסק כהמשנה, שאשה אינה מקריאה אינו סתירה אלא הביאור הוא: שיש הבדל בין חיוב של איש בהלל, לבין חיוב של אשה בהלל, הסיבה שהאיש חייב בהלל היא מפני היותו איש וחייב בעצם אמירתו. אבל אשה, מה שקוראת הלל הוא לא מפני שהיא חייבת בו מצד עצמה, אלא שאמרינן שאם מתפללת כל התפילה זה הוא חלק מהתפילה ע"כ היא קוראת אותו בברכה תחילה וסוף, ועי"כ אין רמת החיוב שווה ביניהם באמירת ההלל, ולא יכולה אשה שקוראת הלל אך ורק משום שהוא חלק מסדר התפילה להוציא את האיש שחייב בהלל בעצמו, שאין מנהג מוציא חיוב.

וזה לסברת השו"ע בסי' תקפ"ט, אבל לדעת ר"ת יכולה לברך. ועיין שד"ח אסיפת דינים, חנוכה סי' ט' אות ב'.

יעלה ויבא בר"ח טבת

דינו כמו כל יעלה ויבא בר"ח, וגם מזכירים על הניסים במוסף. בתפילה. בתפילת שחרית בחנוכה אם לא אמר 'על הניסים', כל זמן שלא הזכיר את ה' אלא אמר 'ברוך אתה' ונזכר, חוזר לומר 'על הניסים'. אם אמר 'ברוך אתה ה' - לא יאמר 'למדני חוקיך' ויחזור לעל הניסים, אלא יסיים 'הטוב שמך' עד סוף התפילה ויאמר 'על הניסים' 'באלוקי נצור'.

דעת ר"ת שצריך לחזור ולומר על הניסים, ואין הלכה כמותו. בברכת המזון. בב"י מביא דעת ראב"י שחוזר אם לא אמר על הניסים, שהרי קבלוהו כחובה לאומרו בברכת המזון ואין הלכה כמותו.

הב"ח כותב בסברת הראב"י הנ"ל: מאחר ואינו יכול לצום ח' ימים, ע"כ חוזר, ואין הלכה כן. ואפילו אם טעה וסיים תפילתו ללא אמירת על הניסים, וחזר על שמונה עשרה בחושבו שחוזרים, ובאמצע י"ח אמרו לו שלא חייב, לא יסיים תפילתו באומרו שיש לו על מי לסמוך, אלא כיון שנפסק שהוא רק שבח והודאה לבורא עולם ולא חיוב, לכן יפסיק באמצע. ועיין בשו"ע סי' תרפ"ב ובב"י שם ולחוננים עליו.

שכח 'רצה' בשבת

אם טעה בברכת המזון בשבת ולא אמר 'רצה', אם נזכר אחר שאמר 'ברוך אתה ה' ולא סיים 'בונה ירושלים' - יאמר 'למדני חוקיך' ויחזור לומר 'רצה'. אם אמר 'בונה ירושלים' ולא התחיל כלום מברכת 'הטוב והמיטיב' אפילו לא מילת 'ברוך' - אומר 'ברוך שנתן שבתות למנוחה וכו' ומסיים בשם ומלכות ברוך אתה ה' מקדש השבת' שו"ע סי' קפ"ח סעי' ו'.

ההבדל בין ברהמ"ז לתפילה

שואל הבה"ל: למה התקינו ברכה מיוחדת במקום 'רצה' בשם ומלכות, אפילו שהוא עוד לא התחיל 'ברוך אתה' של הטוב והמיטיב, הלא מצינו שאם לא אמר 'ותן טל ומטרי' בחורף ולא התחיל 'תקע' אפילו סיים ואמר 'ברוך אתה ה' מברך השנים' יכול לאומרו במקום - בין הברכות - 'ותן טל ומטרי לברכה' וממשך 'תקע' עיין במשי"ב סי' קי"ד ס"ק ל"ב וביאור להלכה שם, ולא הצריכו שם ומלכות, וכן אם לא אמר יעלה ויבא לפני 'המחזיר' וסיים 'המחזיר שכינתו לציון' ולא התחיל 'מודים', יכול לאומרו במקום ולא הצריכו ברכה מיוחדת. עיין סי' תכ"ב סעי' א', א"כ למה ב'רצה' בשבת התקינו ברכה בשם ומלכות? וכמעט נשאר בצ"ע.

והביאור, שברכת המזון שונה מתפילה, בתפילה יכול להוסיף בקשות ועניינים הנוגעים לאותה ברכה, לכן לא הצריכו שם ומלכות אם עדיין לא התחיל עניין חדש. אבל בברכת המזון כל מה שתקנו הוא רק מה שאומרים, ולא יכול להוסיף, לכן הצריכו ברכה שלימה מיוחדת. במקרה שסיים את

קול צופיך

מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְּקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הֶרֶב מֵרַדְכִי אֵלֵיהוּ זְצוּק"ל

מקץ - תשס"א - מאת מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְּקוּבֵּל הָא-לֵקִי זְצוּק"ל

תנאי לפמוטים

כתוב בשו"ע שם סעי' ד': "אם התנה מערב שבת על נר זה שיטלטלנו משיכבה מותר לטלטלו אחר שכבה, הגה"ה וי"א דלא מהני תנאי, וי"א שאם כבה ויש שם גוי מותר לומר לגוי להוציא את זה כי כאילו התנה עליו". אומר הברכ"י: תאמר האשה פעם אחת בשנה "אני מדליקה נרות שבת בפמוטים אלה וכשיכבו אני מטלטלת את זה" וזה לא מוקצה לכל הזמן עיין כה"ח שם ס"ק ט"ו.

אבל אם הדליקה נר נשמה שדולק עשרים וארבע שעות וכבה בשבת, לא מהני התנאי שהרי יודעת שלא יכבה.

אומר הב"י: הפמוטים אינם מוקצים, אלא האש שדולקת למעלה היא המוקצה, וברגע שהאש מסתלקת מותר לקחת את הפמוטים אם עשה תנאי.

מקרה עם מנורה שבפתיחת הדלת המנורה נדלקת, ושכח בע"ש לסדר את המנורה, אם יבא גוי או ילד קטן או אפילו הוא בלי מחשבה יפתח את הדלת ותדלק המנורה - אסור לסגור את הדלת. ויש מי שאומר מכיון שהדלת הזו היתה מוקצת בע"ש לכן גם הפירות שבפנים מוקצה. ויש מי שאומר: הפירות אינם מוקצים אלא רק הדלת, וברגע שהסתלק הכיסוי - המוקצה שעל הפירות - שהוא הדלת, מותרים הפירות באכילה, וכן הלכה. ע"כ מי ששם פמוטים היום על השולחן צריך להזהר ולעשות תנאי שאם יכבו מותר לו לטלטלם, ולפוסקים כרמ"א: צריך להניח חלה על המגש שבהם מונחים הפמוטים. וצריך שהשולחן יהיה יציב.

קריאת התורה ביום השמיני - שהוא יום ו'

ישנם כמה שיטות בדבר:

לפי הספרדים: כהן - קורא עד 'קטרת', לוי - קורא עד סוף אותו היום 'גמליאל בן פדהצור', וישראל - חוזר וקורא 'וביום שמיני' גומר את כל פרשת נשא ומתחיל פרשת בהעלותך, עד יכן עשה את המנורה.

בדעת האשכנזים יש שתי שיטות: שיטה אחת - הרב טוקצינסקי בספרו מנהגי ארץ ישראל: כהן - קורא עד עד קטרת, לוי - קורא עד גמליאל בן פדהצור, והישראל - חוזר מתחילת הפרשה עד הסוף כמו הספרדים.

שיטה שניה בספרו עיר הקדש והמקדש פרק כ"ה כהן - קורא 'וביום השמיני' עד 'קטרת', הלוי - קורא - עד גמליאל בן פדהצור, הישראל - קורא ביום התשיעי עד יכן עשה את המנורה.

אם טעה בקריאה של יום מסוים וקרא בתורה קריאת יום אחר והכניסו את הספר בחזרה לארון הקודש, לית לן בה כי קריאת פרשת הנשיאים זה רק זכר, ולכן לא חייב לחזור.

ונודה לשמן הגדול סלה

יש מי שאומר שהודאה ושבח שאנו אומרים לבורא עולם הקב"ה לא צריך את זה, אבל כשאנו אומרים הנרות הללו צריכים להתבונן במה שמוציא מפיו, עד כדי כך שהרמב"ם אומר: "שאדם חייב להוסיף בשבח האל והודיה לו על הנסים שעשה לנו, אפילו אין לו מה יאכל אלא מן הצדקה שואל ומוכר כסותו ולוקח שמן ונרות ומדליקים".

כתוב בזוהר הקדוש שבכל ליל פסח הקב"ה שולח מלאכים לראות מה אומרים עם ישראל, וכל אחד אומר חלק אחר בהגדה, עולים המלאכים ואומרים לפני בורא עולם שעם ישראל משבחים את הקב"ה על הניסים שעשה עמם לפני ארבעת אלפים שנה, גם בחנוכה אנו אומרים בעל הנסים 'ונודה לשמן הגדול סלה', אנו מבקשים מהקב"ה שיעשה עמנו ניסים ונפלאות כמו שעשה לאבותינו.

וה"ר שהקב"ה ידבר שונאנו תחתינו וכל מחשבתם תהיינה לריק, וישלח לנו את משיח צדקנו בעגלא ובזמן קריב ואמרו אמן.

נר שבת ונר חנוכה

המשנה במסכת שבת דף מ"ב ע"ב אומרת: שאין להניח כלי ריק תחת נר שבת שמטפטף ממנו טיפות שמן כי הכלי הזה היה מותר בטלטול, ועתה עם השמן שנטף מהנר הדולק נהיה מוקצה "ומבטל כלי מהיכנו" ואסור.

ועיין במשנה בפירוש רש"י שהחמיר מטעם בונה שמחברו למקום, והתוס' שם בדף מ"ג ע"א הביאו שרש"י כתב במקום אחר משום סותר ע"ש ד"ה דמבטל, ומוזה למדו שאם יש לפניו כלי ריק ושם בו קליפות של ביצה שאינן ראויות למאכל בהמה או קליפות של שקדים, אסור לשים לתוך כלי ריק כי זה מבטל כלי מהיכנו, אא"כ הניח שם חתיכת לחם לפני ששם את הקליפות, או אפי' הניח שם מאכל בהמה יש מחלוקת בין הפוסקים האחרונים אם שם קליפות המוקצים בכלי ואח"כ רוצה לשים שם לחם כדי שיהיה אפשר לטלטלו אם מותר.

ואח"כ בדף מ"ד אומרת הגמרא: אם נשאר שמן בנר של שבת לדעת ת"ק: אסור לטלטלו, ולדעת ר' שמעון: מותר. ונפסקה הלכה בשו"ע סי' רע"ט סעי' א' שהשמן בשבת הוא מוקצה אפי' אחר שכבה. והסבירו המפרשים כיון שבבין השמשות היה מוקצה, ומאחר וכך "מיגו דאיתקצי לבין השמשות איתקצי לכולי יומא" ע"ש מש"ב ס"ק א', ג' וכה"ח ס"ק ב' ד'.

התוס' כותבים שם ד"ה שבת: שלכל הדעות אחרי השבת מותר להשתמש באותו השמן, כמו בנוי סוכה וכן עצים של הסוכה שמוקצים לכל החג, אבל אחרי החג מותרים. וא"כ מקשים למה מבערים הנותר של שמן חנוכה שהוקצה למצוות, ומביאים את השאלות הנ"ל: "כבה הנר ליל ראשון מוסיף עליו בליל שני ומדליק בו, כבה הנר ליל ח' עושה לו מדורה בפני עצמו מפני שהוקצה למצוותיו". ומתריצים: שיש הבדל בין שבת לחנוכה, בשבת מותר מן הדין להשתמש לאורו, אלא חכמים גזרו שלא יקרא לאור הנר שמא יטה, שניתקנו נרות שבת ליהנות בהם, וע"כ יושב ומצפה שיכבה לאחר שאין בו שימוש. אבל בנרות חנוכה שאסור ליהנות בהם, וכל ההדלקה לשם פרסום הנס "ומשום חביבות המצווה אינו מצפה שיכבה אלא מקצה לגמרי למצווה", ואינו מסיח דעתו לגמרי גם אחרי החצי שעה הוא ממשיך את הקצאתו למצוותו.

וכ"כ הר"ן על מסכת שבת דף ט' מדפי הרי"ף כדברי התוס', ומשמע מדבריו שלדברי בעל השאלות אפי' אם נשאר אחרי חצי שעה שמן, הוא נאסר, ע"ש בד"ה "אי נמי".

ונפסקה הלכה בשו"ע סי' רע"ט סעי' א' ב': נר שהודלק מערב שבת וכבה ואפילו אין בו שמן הוא מוקצה ואסור לטלטלו. והוסיף בסעי' ג': "לטלטל נר ע"י שנותנים עליו לחם בשבת אסור ואם נתן עליו לחם במעוה יום בע"ש יש מי שמתיר לטלטלו בשבת ע"י לחם זה ואין לסמוך עליו".

ועיין שם למש"ב ס"ק י' לסברת המחמירים כיון שנעשה בסיס לדבר האסור ולדבר המותר, ודעת האוסרים כי המנורה - עיקר - וכן כתב כה"ח שם ס"ק י"ד.

ולעומת זה כתב המש"ב בסי' רע"ז ס"ק י"ח אם שם על השולחן נרות, וכן ככרות לחם ושאר דברים שצריך לשבת פשיטא שהם חשובים יותר מהנר, ולפיכך יהא מותר לטלטל את השולחן אע"פ שנעשה בסיס לדבר האסור נר מאחר ויש שם דברים שהם מותרים וחשובים לו נעשה בסיס לדבר האסור והמותר ברור שמדובר שהניח את הדבר המותר והחשוב לפני שבת.

ועיין למש"ב בסי' ש"י ס"ק ל"ג שדבר חשוב הולכים לפי האדם ולא לפי רוב העולם. וע"כ אשה שיש לה תיק ובו מעות, אודם וכדו' שהם מוקצים, ויש שם גם דברים המותרים, כגון: מטפחת, לכאורה אסור לה לטלטל תיק זה בשבת, אבל אם רגילה להניח שם דברי מאכל או מעדנים עוגה סוכריות, שוקולד וכו' נקרא בסיס לדבר אסור והמותר, ואעפ"כ מוטב שיהיה לה תיק מיוחד לשבת או שתסיר דברים האסורים מע"ש.

אשה שצריכה ללדת ואינה יודעת עת לידתה, צריכה לקחת עמה לבית החולים תעודות ומסמכים או אפילו כסף, אם יהיה צורך לשלם לנהג, היא תפתח את התיק והוא יקח מעות לכן טוב שתכין תיק ותשים בו ממתקים ודברים חשובים וגם את המסמכים.

*רוצים לקבל קול צופיך באמייל כל שבוע !!

שלחו לנו בבקשה באמייל ל- webmaster@harav.org

